

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Τὸν ἐρχόμενο Ἀπρίλη ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος Χ. Γυνιάρη καὶ Σία ἐκδίδει τὸ νεώτατο τρίπραχτο κοινωνικὸ δράμα τοῦ Δ. Ταγκόπουλου «**Η ΜΗΤΕΡΑ**». Τὸ δράμα αὐτὸ εἶναι ἀφιερωμένο «στὶς λίγες σήμερες μᾶ, σίγουρα, πολλὰς αἴριον ἀληθινὰς μητέρας ποὺ θὰ μπορέσουνε νὰ τὸ νιώσουνε κ' ἔτσι θὰ μπορέσουνε νὰ ὑψώσουνε τὴν ψυχὴ τους καὶ τὴ σκέψη τους πάνω ἀπὸ τὰ καθιερωμένα καὶ πάνω ἀπὸ τὴν ἐγκληματικὴ ἠθικὴ τῆς Ἀστικῆς κοινωνίας — μιᾶς κοινωνίας οὐσιαστικὰ ἀνῆθικης». Ἡ ἀφιέρωση αὕτη, μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς, πὼς εἶναι τὸ *leit motiv* τοῦ νέου ἔργου τοῦ Ταγκόπουλου, ἐνὸς ἔργου καθαρὰ ἐπαναστατικοῦ, ποὺ ὁ συγγραφεὺς του τὸ δούλεψε μὲ ἀγάπη καὶ τὸ θεωρεῖ ὡς τὸ τελειότερο σκηνικὸ ἔργο του. Τοῦ Ἰδίου συγγραφέα ὁ Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἐλευθερουδάκης» τυπώνει τώρα τὸ «**Καινούριο σίτι**» (τρίπραχτο δράμα) καὶ τὰ Ἀλεξανδρειανὰ «**Γράμματα**» τυπώνουν τὸ «**Ἀγαπώντας**» (σειρὰ ἀπὸ παλιὰ καὶ καινούρια διηγήματα).

Γ. Κιτροπούλου : «**Στὰ σύνορα τῆς Δόξας**», καὶ «**Ἐνα μεγάλο μῖσος**». Ἀλεξάνδρεια 1922.

— Δύο βιβλία μὲ διηγήματα, γραμμένα μ' ἐπιμέλεια καὶ μὲ ὕφος ἀπλὸ καὶ ἄτρωτο. Ἡ γλῶσσα ζωντανή, μὰ ὅχι ὅπως θὰ ἔπρεπε καθ'αυτὸ κανονικὰ δημοτικῇ.

Ἑλληνικὰ περιοδικά.

«**Βωμός**». Περιοδικὸ ποὺ βγαίνει στὸ Παρίσι κάθε δεκαπέντε μέρες, μὲ διευθυντὲς τοὺς νέους Γιάννη Ἰβράκη καὶ Ἀ. Ἀλευρόπουλο. Φύλλο τοῦ Γενάρη 1923, μὲ συνεργασία τοῦ Παλαμά, Καστανάκη, Τυμφορητοῦ, Τιτόπουλου, καὶ μὲ μετάφραση ἀπὸ ξένους ποιητὰς.

«**Ἐντιάδα**», Μηνιατικὴ φιλολογικὴ ἔκδοσις ποὺ βγαίνει στὴ Χιό. Φύλλο τοῦ Γενάρη 1922 μὲ συνεργασία διαλεχτῇ. Ἡ Ἐστιάδα ὅσο πᾶει καὶ γίνεται καλύτερη. Στὸ φυλλάδιον τοῦ Γενάρη δημοσιεύεται κ' ἓνα περισπούδαστο ἄρθρον τοῦ Ψυχάρη, σὰν ἀπάντησι στὸ ἄρθρον τοῦ Παρορίτη: «**Νουμὰ καὶ Ψυχάρη**».

«**Φωνὴ τοῦ ἐργάτη**», Βδομαδιατικὸ ὄργανο τῆς Ἑλληνικῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐνώσεως στὴν Ἀμερικὴ. Βγαίνει στὴ Νέα Ὑόρκη. Θὰ συσταίναμε στοὺς συντρόφους τῆς Ἀμερικῆς κανονικώτερη τὴ δημοτικὴ τους.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

Στις 19 τοῦ Φλεβάρη στὴ σάλα τοῦ «Ἑλληνικοῦ Ὁδείου» διοργανώθηκε φιλολογικὴ ἀπογευματινὴ γιὰ τὸ «Σολωμός». Μίλησε ὁ κ. Φ. Μιχαλόπουλος, καὶ ἀπάγγειλε διαλεχτὰ ποιήματα τοῦ Ἑφτανησιώτη ποιητῇ ἡ κυρία **Θεὼνῃ Δρακοπούλου**, καθηγήτρια τῆς ἀπαγγελίας στὸ Ὁδεῖο, καθὼς κ' οἱ μαθητρίδες τῆς. Τώρα ἐτοιμάζεται στὸ ἴδιο Ὁδεῖο, ὁμιλία γιὰ τὸν **Παλαμὰ** ἀπὸ τὸ **Ρήγα Γκόλφη** μὲ ἀπαγγελία τῆς κ. Θ. Δρακοπούλου, καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς πρὸ καλὲς τῆς μαθητρίδες.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΒΗΝΑ ΟΥΓΓΑΡΕΖΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ὁ γιὸς τοῦ γνωστοῦ Οὐγγρου ποιητῇ Dalmady Gyözü, συγκεντρώνοντας ὅλα τὰ ἔργα τοῦ μακαρίτη πατέρα του, τυπωμένα κι ἀνέκδοτα, σκοπεῖ νὰ ἐκδώσῃ, μαζί μὲ ὅσα ἀπ' αὐτὰ ἔτυχε νὰ μεταφρασθοῦν σὲ ξένες γλώσσες. Ἐνα τρυφερώτατο νανούρισμα τοῦ Dalmady, ποὺ ἔχει μεταφραστεῖ καὶ στὸ Γαλλικόν, μᾶς τῷστεψε γιὰ τὸ «Νουμὰ» μεταφρασμένο στὸ νεοελληνικὸ ὁ Οὐγγρος Ἑλληνιστὴς κ. Ἀντρέας Χόρβατ.

Εἶν' ἡσυχὴ ἢ νύχτα γαληνεμένη, ὡρὰν τὴ θάλασσα, ποὺ δὲν ταραῖζει τὰ στρωτὰ κύματα ἀνέμου πνοή. Σωπαίν' ἢ φλογέρα. Τὸ κεφαλάκι γέρνει ἀπὸ τὴ νύστα καὶ τὸ λουλούδι.

«Κοιμήσου, κοιμήσου

Χρυσὸ μου παιδί!»

Ὡ! πότε τελειώνεις νύχτ' ἀτέλειωτη! Ὡ! πότε ἀφήνεις τὴν ἀκοίμητη τὰ βουρκωμένα τῆς μάτια νὰ κλείσῃ; Τὴν καρδιὰ τῆς μαύρης μὲ ἴσκιους σκιάζει τὸ καντηλάκι τῆς ποὺ τρεμοφέγγει.

«Κοιμήσου, κοιμήσου

Χρυσὸ μου παιδί!»

Κουνιέται ἡ κούνια καὶ τὸ φεγγάρι κοιτάζει τὴ νύχτα Κ' ὄνειρόπολεϊ εἶναι μεσάνυχτα. Ποιὸς ψιθυ-

ρίξει ; Τη μαύρη τη μάννα ποιός την τρομάζει μέσ'
στη βουβή νύχτα και φεύγει πάλι ;

«Κοιμήσου, κοιμήσου
Χρυσό μου παιδί !»

Δέν κλαῖν' πιά τὰ μάτια. Τὰ χλωμά χεῖλη δὲ
βγάζουν τραγούδια, μόν' λέει ἡ μαύρη : — «'Αδράτο
πνεῦμα ἀλαφροπαίνει τῆς νύκτας τὴν ὥρα καὶ βαλ-
σαμώνει σὺν καλῇ μητέρα κάθε μιας πληγῇ.

«Κοιμήσου, κοιμήσου
Χρυσό μου παιδί !»

Εἶν' κόκκινη ἡ αὐγὴ. Πιὰ ἡσυχάζει τὸ χρυσό
παιδάκι. Πιὰ δὲ στενάζει, πιά δὲν κλαίει, δὲν πονεῖ.
Βαλσαμωμένη πιά κάθε του πληγῇ. Καὶ πιά δὲν ἀ-
κούει τὴν ἀπελπισμένη τῆς μάννας φωνή :

«'Αχ ! ξύπνα ! 'Ω ! ξύπνα !
Χρυσό μου παιδί !»

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟ : 'Ο Κάρολ Λήμπκνεχτ.—
'Ο ἀρχηγός καὶ ὁ ἄνθρωπος.—Περικοπὲς ἀπὸ γράμματα
του. 'Ενα ποίημά του.

'Ο πραγματικὸς τύπος τοῦ ἀληθινοῦ πολιτικοῦ
ἀρχηγοῦ στὴ νεώτερη Γερμανία εἶτανε ὁ Κάρολ Λήμπ-
κνεχτ. 'Όταν ξέσπασε ὁ μεγάλος πόλεμος, εἶτανε
βουλευτὴς στὸ γερμανικὸ Ράϊχσταγ. 'Ενῶ ἄλλοι φί-
λοι καὶ συνάδελφοί του — βουλευτὲς τοῦ σοσιαλιστι-
κοῦ κόμματος, δὲ δίστασαν οὔτε ἓνα λεπτὸ νὰ ξεκινή-
σουν γιὰ τὸ Μέτωπο, τραβηγμένοι ἀπὸ τὴν τότε πολι-
τικὴ καὶ πατριωτικὴ κανταλιτὲ τῶν μαζῶν, ἔμεινε ὁ
Λήμπκνεχτ στὸ Βερολῖνο, γιὰ νὰ πολεμήσῃ, στὸ δικό
του μέτωπο, γιὰ τὴν ἰδέα του, γιὰ τὴν ἀλήθεια, κατὰ
τοῦ ἱμπεριαλιστικοῦ πολέμου. Καὶ ὅτι δὲν εἶτανε ἡ
δειλία ποὺ τὸν ἔκανε νὰ μένει σπῖτι — ὅπως συνέ-
βαινε μὲ τόσους ἄλλους «πατριῶτες» κουραμπιέδες—,
δείχνει δλόκληρη ἡ κατοπινὴ του δράση, ἡ ὁποία
τέλειωσε μὲ τὸ μαρτυρικό του θάνατο στοὺς δρό-
μους τοῦ Βερολίνου. 'Απὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου
ἀρχίζει τὸν ἀγῶνα του κατὰ τοῦ μιλιταρισμοῦ καὶ τοῦ
καπιταλισμοῦ. Γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖ ἡ κυβέρνηση τοῦ
Κάιζερ ἀπὸ τὸν ἐνοχλητικὸν αὐτὸν προπαγανδιστὴ,
τὸν στέλνει πότε στὰ χαρακώματα καὶ πότε στὴ φυ-
λακί. 'Αλλὰ καὶ ἐκεῖ δὲν παύει τὸν ἀγῶνα του γιὰ
τὸν ἀνθρωπισμό, κατὰ τῆς Καίζεριανῆς βίας ποὺ μὲ
τὸ ἐπανωφόρι τοῦ «πατριωτισμοῦ» καὶ τῆς «κινδυνευ-
οῦσης πατρίδος» γαρκώνει τίς ἀνήξαιρες μάζες.

'Απὸ τὸ χαράκωμα καὶ ἀπὸ τὴ φυλακὴ συνεχίζει
ὁ Liebknecht τὸν πόλεμό του κατὰ τοῦ καίζερισμοῦ.
Γράφει γράμματα στὴν οἰκογένειά του καὶ στοὺς φί-
λους του, καὶ σὲ κάθε γραμμὴ βλέπομε τὸν «ἄνθρω-
πο» Λήμπκνεχτ, τὸ φίλο τῶν παιδιῶν, τῶν λουλου-
διῶν, τῶν δυστυχισμένων, τὸν ποιητὴ, τὸ μεγάλο

ἀγωνιστὴ γιὰ μιὰ καλύτερη τύχη τῆς ἀνθρωπότητος
Κάνει σημειώσεις ἡμερολογίου, ποὺ δείχνουν ὅτι μὲ
τὸ Λήμπκνεχτ δὲν ἔχασε μόνο ἡ Γερμανία ἓνα ἀπὸ
τὰ μεγαλύτερα τῆς πνεύματα, ἀλλὰ καὶ δλόκληρη ἡ
ἀνθρωπότητα. Τὰ γραμμένα του εἶναι σὰν ἓνα κομ-
μάτι τῆς ψυχῆς του. Δείχνουν, ὅτι ἡ ἰδεολογία του,
ἡ κοινωνικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ, δὲν εἶναι τίποτε ποὺ νὰ
στηρίζεται ἐπάνω σὲ ὑπολογισμούς, ἀλλὰ ὅτι εἶναι
αὐτὴ ἡ ζωὴ του. 'Η ἰδεολογία εἶναι ἀχώριστη ἀπ'
ὅλα ὅσα τὸν περιτριγυρίζουν; ἀπὸ τὴ γυναῖκα του,
ἀπὸ τὰ παιδιά του, ἀπὸ τὴ φύση, ἀπ' ὅλο τὸν κόσμο.
'Ο Λήμπκνεχτ εἶναι ὁ πολιτικὸς καὶ κοινωνικὸς ἀρ-
χηγὸς ποὺ ἀγαπᾷ ὅλο τὸν κόσμο μὲ ὅλη του τὴν
καρδιά, τὸ μεγάλο καὶ τὸ μικρό. Καὶ στὸ πιὸ
μικρό, ἅμα εἶναι ὁμορφο, βλέπει τὸν καθρέφτη τοῦ
σύμπαντος, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς καλοσύνης. Μέσα ἀπὸ
τὴ φρίκη τῆς ζωῆς τοῦ χαρακωμάτου γράφει στὰ
παιδιά του λόγια σὰν τὰ ἐπόμενα : «ὅτι εἶδα ἀνάμεσα
σὲ τόσα ἄλλα καὶ χρωματιστὲς κάμπιες, χαρούμενες
πεταλοῦδες, λογῆς λογῆς πουλάκια καὶ πολλὰ λελέκια
σὰς τῶν γραφά, πιστεύω, τίς προσάλλες...» 'Απὸ ἓνα
ἄλλο γράμμα σὲ ἓναν ἀπὸ τοὺς γιούς του, ἃς ἀναφέ-
ρομε ἐδῶ λίγες γραμμές, γιὰ νὰ δείξομε στὸν ἀνα-
γνώστη ἓνα κομμάτι τῆς ψυχῆς τοῦ ὑπέροχου πολιτι-
κοῦ, ποὺ οἱ ἐχθροί του τοῦ ἀρνιοῦνται κάθε ἀνθρω-
πισμό. «Νὰ ἔχεις ἐμπιστοσύνη σ' ἐμένανε καὶ στὴ
Σόνγια. Νὰ μὴ μᾶς κρέβεις τίποτε ποὺ θὰ μποροῦ
σες νὰ φοβᾶσαι νὰ τὸ μολογήσεις... Τὸ στήθος σου
πρέπει λεύτερα νὰ ἀνασαίνει καὶ θέλω νὰ σὲ ἰδῶ
πῶς καμιά μέρα θὰ ξαπλώσεις τὰ χέρια σου γιὰ ν'
ἀγκαλιάσεις τὸν κόσμο... 'Ανοιξε τὴν καρδιά σου γιὰ
τὸ σύμπαν. 'Η ἐμπιστοσύνη σου σ' ἐμέ, ἡ ἀγάπη σὲ
μᾶς καὶ σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἃς εἶναι ὁδηγός
σου. Τότε ἡ ἐργασία θὰ σοῦ γίνῃ παιγνίδι, δὲ θὰ
σοῦ εἶναι κόπος, ἀλλὰ εὐτυχία καὶ εὐδαιμονία».

Στὰ γράμματα, στὴν οἰκογένειά του σὰ νὰ ἀπο-
φεύγει κάπως τὰ πολιτικὰ καὶ τὰ πολεμικά. Μὰ ὅπου
γιὰ τέτοια, εἶναι πάντα κάτι πολὺ γερό. 'Ετσι διαβά-
ζομε σὲ κάποιο γράμμα του ἀπὸ τὸ ρωσικὸ μέτωπο :
'«Σήμερα εἶναι μιὰ πολὺ ἀγρία μέρα. Οἱ Ρῶσσοι μᾶς
κάνανε μιὰ ἐπίθεση. Στὴν πρώτη γραμμὴ ποὺ βρι-
σκόμασσε, σκάφομε καινούργια χαρακώματα. 'Εχομε
δροσιά. Καὶ ἀποπάνω μου καίγεται ἡ κόλαση. 'Εγὼ
δὲ θὰ πυροβολήσω...»

Στὰ 1916 εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὸ Μέτωπο μὲ μιὰ
λίγοήμερη ἄδεια. Τὸ πρῶτο ποὺ ἔκανε ἅμα ἔφτασε
στὴν πρωτεύουσα, εἶτανε νὰ σταθεῖ στὴν πιὸ κεντρι-
κὴ πλατεία, στὸ Potsdamer Platz, σὰ νὰ ποῦμε στὴν
'«Ὁμόνοια» τοῦ Βερολίνου, καὶ νὰ φωνάξῃ ὅσο μπο-
ροῦσε πιὸ δυνατὰ στὰ αὐτιά τῶν «πατριωτῶν» ποὺ
μακριὰ ἀπὸ τὸ κανόνι καλοπερνούσανε. «Κάτω ὁ πόλε-
μος !» Γιὰ τὸ «ἐγκλημα» αὐτὸ καταδικάστηκε σὲ 4
χρόνια εἰρκτῇ. Μόλις μπῆκε μέσα στὸ μπουντροῦμι,

γράφει στη γυναίκα του τὰ ἐπόμενα. «Νὰ εἶσαι φιλόσοφος! Τί εἶναι τέσσαρα χρόνια! Τὸ κεφάλι ψηλά καὶ τὸ πῖθ σπουδαῖο γίνεται μπαγατέλλα— sub specie aeternitatis ὄχι μόνο τῆς ζωῆς, τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ αὐτόμου». Σὲ ἄλλα γράμματα παρηγορεῖ ἡ μεγάλη του ψυχὴ ἢ πολυπάθη τοὺς φτωχοὺς, καὶ τοὺς δυστυχισμένους. Καὶ σὲ μιὰ στιγμή ἀπελπισίᾳ γράφει: «... μὰ πρέπει νὰ εἶναι οἱ ἄνθρωποι τέτιοι, δὲν μποροῦνε νὰ ζήσουνε μὲ ἀγάπη ἀναμεταξύ τους;

Ὁ Ἀῆμκνεχτ εἶτανε καὶ φανατικὸς λατρευτῆς τῶν μεγάλων ποιητῶν. Στὸ χαράκωμα καὶ στὴ φυλακὴ δὲν τοῦ ἔλειπε ποτὲ ὁ Ὅμηρος, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Ρουσσώ, ὁ Γκαίτε καὶ ὁ Τολστόης. Τὸ πνεῦμα τῶν ποιητῶν αὐτῶν τοῦ χαρίζει τὴν ψυχικὴ γαλήνη, τὴν ὁποία χρειάζεται τόσο στὶς μαρτυρικές του ὥρες. «Ποιὸς μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπελπισμένος καὶ ἀπογοητευμένος ὅταν καταγίνεται μὲ τὸν Γκαίτε καὶ τὴν τέχνη;» γράφει ἀπὸ τῆ φυλακῆ στὴ δυστυχισμένη του γυναίκα. Ὅλα αὐτὰ δείχνουν ὅτι ὁ πολιτικὸς δὲν πρέπει νὰ εἶναι μόνο πολιτικὸς, ὅπως νομίζουν πολλοί. Ὁ ἀληθινὸς πολιτικὸς πρέπει νὰ ἀγαπάει καὶ τὸν ποιητὴ, γιατί καὶ ἡ ποίηση εἶναι ἓνα κομμάτι ζωῆς.

Ὅταν ξεσπάει στὰ 1917 ἡ ρωσικὴ ἐπανάσταση, γίνεται ὁ ἴδιος ποιητής.

Φουρτούνα, σύντροφέ μοι,
Μὲ καλεῖς!
Ἀκόμα δὲν μπορῶ.
Ἀκόμα εἶμαι ἀλυσοδεμένος!
Καὶ ἐγὼ εἶμαι, φουρτούνα,
Ἕνα κομμάτι σου.
Καὶ ἡ μέρα θὰ ξαναγυρίσει
Ὅπου θὰ σπᾶσω ἀλυσίδες.
Ὅπου θὰ ξαπλωθῶ
Ἀποπᾶνω ἀπὸ τὴ γῆ
Ἀπὸ πάντα ἀπὸ τίς πολιτείες,
Ὅπου θὰ μπῶ
Στοὺς ἀνθρώπους
Στὶς καρδιές καὶ στὰ μυαλά
Τῶν ἀνθρώπων,
Φουρτούνα, ὅπως ἐσύ!

Ἡ πεποίθησή του γιὰ τὴ νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ιδεολογίας φαίνεται ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ ποὺ γράφει στὴ φυλακὴ τὸ Γεννάριον τοῦ 1917. «Wir sind und bleiben wir, trotz alledem» «Ἐμεῖς εἴμαστε καὶ μένομε μολαταῦτα».

Τὸ βιβλίο «Gesammelte Briefe Karl Liebknechts» βγήκε στὸ ἐκδοτὸν κατάστημα τῆς «Aktion», Berlin—Wilmerdorf.

Σὲ καμιά κατοπινὴ μας ἀνταπόκριση θὰ δώσουμε λεπτομέρειες ἀπὸ τὶς «πολιτικὲς σημειώσεις» τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ.

Μόναχο

Α. STRINMETZ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΜΕΡΟΔΟΥΛΙΟΥ *

Χαρεῖτε σεῖς τὰ τάλαρα
ποὺ τᾶχετε πολλά,
ἐμᾶς τὸ μεροδούλι μας
μᾶς δίνει τὸ ψωμί μας,

Ἐμεῖς δὲ σᾶς ζηλεύουμε
καὶ ζοῦμε πῖθ καλὰ
μὲ τὸ γλυκὸ κρασάκι μας
καὶ μὲ τὴ μουσικὴ μας.

Χαρεῖτε σεῖς τὰ τάλαρα...
δὲ ζοῦμε δυὸ φορὲς,
τρώ' ἢ σκυργιὰ τὸ σίδερο
κι' ἡ ἔγνοια εἶναι σαράκι,

Θέλ' ἡ δουλιὰ ξανάσασα,
τραγούδια καὶ χαρὲς
κι' ὁ κόπος καλοπέραση
ἀγάπες καὶ κρασάκι.

Μ. ΑΒΛΙΧΟΣ

ΣΑΝ ΟΝΕΙΡΟ

Χαρισμένο στὴ Μιτωληνιά
Δα Μ. Ε.

Τρεῖς, μὰ πάντα μονάχη ἐγὼ, παράπλευρα σ' ἓνα... «κακὸ τραπέζι» καθισμένες, σιγηλὴ, περσσοτερο θυμωμένη μὲ παλιές μου παραγνώρισεις, σ' ἄκουα ἀκούραστα, μιλώντας γιὰ τὸ μελλούμενο ταξίδι σου..

Ἡ θάλασσα ἤσυχη, γαληνεμένη ἀπλωνόταν μπροστά μας μ' ἐλαφρὲς ζαρωματιές, ἀνατριχιάζοντας στὰ ἡδονικά φιλιὰ τῆς ἐσπερινῆς αὔρας. Κι ὁ ἄμμος καὶ τὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλιᾶς ἀναγάλιαζαν γλυκὰ στὰ ὕγρα φιλιὰ ποὺ σκορποῦσε ἀνάμεσό τους τὸ κύμα παιγνιδιάρικο.

Κύματα ἤχου βιολιοῦ, ἡδονικά, γλυκὰ μελιστάλαχτα ἀνάσαιναν ἀπὸ μακρὰ μὲς τὴν ψυχὴ μου, στὶς ὑστερες ὥρες τοῦ δειλinoῦ τῆ γλυκειὰ νοσταλγία τῶν χαμένων πόθων τῆς νεότητος.

Ὁρές γλυκειές καὶ μουσικόπαδες ποὺ πλέκετε στὶς φτεροῦγες τὸ τραγικὸ τὸ σύντιμμα χαμένων ἐλπίδων καὶ μὲ πόθους ἀνιστόρητους καινούργιους τὸ νοῦ μας πλανᾶτε, μὴ φεύγετε, σταθῆτε. Καὶ τὴ νύχτα ποὺ σὲ λίγο θ' ἄρθῃ νὰ σᾶς σκεπᾶσῃ μὲ τὸ μαγικὸ καὶ σκοτεινὸ τῆς πέπλο μὴ τὴ σκιάζεστε...

Μ' ἄλλ' μου! ἀλαφροπατᾶτε ἐσεῖς φεύγοντας ἐκεῖ κάτω βαθεῖα στὸν ὀρίζοντα, πέρα στὶς κόκκινες πιναλιές π' ἄφηκε τὸ στερνὸ χᾶδι καὶ τὸ στερνότερο ἀκόμα σδυσμένο φιλὶ τοῦ ἡλίου στὴ γῆ.

* Τὸ τραγούδι αὐτὸ τοῦ μακαρίτη Ἀβλίου εἶναι δημοτικώτατο στὴν Κεφαλονιά.

Κι' όταν σὲ λίγο μαζί μ' αὐτὲς χαθῆτε, ἀφίνετε ἐμᾶς ἱσκιούς ποδοπλάνταχτους, πλανεμένους μεσ' τὴν τρομάρα τῆς νύχτας τῆς βαθεῖας καὶ σκοτεινῆς μετ' τὴ λαχτάρα τοῦ πόθου, τοῦ πόθου τοῦ ἀόριστου . .

Π. Φάληρο 17-7-921.

ΑΡΣΙΝΟΗ ΤΑΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΟΥ ΜΑΡΜΑΡΟΥ *

Μὲ τὰ πόδια σπασμέν' ἀπ' τὸ γόνατο, μὲ τὰ χέρια κομμέν' ἀπὸ τὸν ἀγκώνα, κοίτεται μέσα στὸ μουσεῖον τὸ παλληκάρι τὸ ἀρχαῖο. Μισοπεσμένο στὸ δεξί του τὸ πλευρό, γέρνοντας ζερβὰ λίγες τὸ κεφάλι, εἶναι ξαπλωμένο, δλόβολο, ἀπάνω στὸ ξύλινο στήριγμά του, καὶ φαίνεται ὡσάν νὰ κυττάζῃ τὸ ἴδιο του τὸ κορμί. Ἀκέρω ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη, τὸ σῶμα του τεντώνεται σὰν κατάλευκ' ὄνειροφάντασμα ὠραιότητος καὶ γεροσύνης. Τῆς γλυκειᾶς ὡσάν κοριτταίου, τῆς παλληκαρίσας σὰν ἥρωα μορφῆς του τὸ ἀλαφρὸ σήκωμα, βαστοῦνε, τοῦ ἐξαίσιου λαιμοῦ του ἡ χαριτωμένες γραμμές. Ἀπὸ τὸ σβέρκο του ποῦ σκύβει λιγάκι, φεύγουνε πίσωθε, ἀνοιχτές, ἡ δυνατὲς πλάτες του· μὰ ἀπὸ μπροστά, τὰ στήθια του ὀρθώνονται εὐρωστα, σφιχτά, μὲ φουσκωμένα, ξαναμμένα τὰ βυζιά, σὰ νὰν τ' ἀνασηκόνῃ ὁ πλούσιος χυμός, ποῦ ἀναβράζει ἀπομέσα τους. Ἡ ράχη του μακρυὰ, ἴσια, κατεβαίνει, χωρισμένη μὲ αὐλάκι βαθύ, καὶ τυλίγει, λὲς καὶ τὸ βλέπει, ἀποκάτου ἀπὸ τὸ δέρμα, τὸ κανονικώτατο φικιάσιμο τῶν κοκκάλων καὶ τὸ ἀξεχώριστο δέσιμό τους. Ἀπαλή, μὲ τὰ πλευρὰ πλεγμέν' ἁρμονικά, τῶνα μὲ τ' ἄλλο, λυγίζεται ἡ μέση του ἡ λεπτή, ποῦ σὲ πᾶει μαλακὰ-μαλακὰ, ἀπὸ τὸ ἀνδρικό τέντωμα τῶν στηθῶν του, εἰς τῆς τρεμάμενης, τῆς ἀνθισμένης σάρκας τῶν πσιωνῶν του τὴν ἀφροδίσια ἐμμορφιά, στὰ ρυθμικά μάγια τῶν λαγαρῶν του. Δαμποκοπάει, γυαλιστερὴ σὰν καθρέφτης, ὅλη, μὲ ἀνεπαίσθητες ζάρες ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ἡ κοιλιὰ του, ἡ πλατεῖα καὶ ἡ σύμμετρη ἀντάμα καὶ καταμεσῆς τῆς χαμογελάει γλυκύτατα ὁ ἀφαλός του, ποῦ μόλις φαίνεται, καὶ ἀποκάτου τῆς, ξέσκεπο, ἐλεύθερο, περιλαμπρο, δλόφωτο, τὸ θεῖο βασίλειο τῆς νεότητος του ὑψόφεται. Ἀκμαῖα, γενναῖα, τορνευμένα, στρεγγυλόνονται τὰ μεριά, καὶ τραβοῦν κατὰ κάτω, δμαλά, εὐθύγραμμα, γιὰ νὰ βροῦν τὰ κορδωμένα ντικλίνια **. Δῶθε καὶ κειθε δίπλα εἰς τὸ κορμί, ξυφουτρόνουν

* Ἀπὸ τὸ Β' τόμο τῶν «Φιλολογικῶν Ἔργων» ποῦ τυπώνει τὸ «Ἀθ. Βιβλιοπωλεῖον» Χ. Γανιάρη.

** Ἔτσι λέγονται εἰς τὴν Κρήτην, κατ' ἄλλους μὲν, οἱ ὅποιοι καὶ παράγουν τὴν λέξιν ἐκ τοῦ «ἀντικλίνω», αἱ ἰγνῆς, κατ' ἄλλους δέ, οἱ ὅποιοι τὴν παράγουν ἐκ τοῦ «ἀντικνήμιον», ὅτε πρέπει νὰ γράφεται καὶ «αντικλίνια», ὅλο τὸ κάτω τοῦ γόνατος ποδάρι.

ἀπὸ τοὺς ὤμους του τὰ νευροδύναμα μπράτσα του, καὶ ἀπάνω τους, χωρισμένοι, καθαρά-καθαρά, καθ' ἑνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, μὰ κ' ἐνωμένοι ἀξιοκόλλητα ἐντοῦτοις, ἡσυχοί, ἀξέννοιαστοί, ὥσάν ν' ἀναπαύονται μὲ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὸν ἐκτὸς τους, προσβάλλουνε εἰς μυῶνες, καμαρωτοὶ καὶ περήφανοι. Ἀλλὰ κεῖ ποῦ μὲ τὸν ἀγκῶνα ἡ πῆχη θὰ ἐκαρφονότανε στερεὰ στὸ μπράτσο, κεῖ ποῦ ἡ πανώρηκα καμάρα τῆς ἀντῆρας θὰ ἐκολλοῦσε σφιχτὰ μὲ τὴν ἰσάδα τὴν τολμηρὴ τοῦ μεριοῦ, σὰ μιὰ πληγὴ ἀνώμαλη καὶ βαθεῖα, μὲ ἀποτομα τὰ ξεπεταχτά τῆς τὰ χεῖλια, μονάχη δείχνει, ποῦ θὰ ἦντουσαν τὰ στιβαρὰ χέρια, τὰ ἐπιδέξια νὰ ρίχνουνε τὸ λιθάρι ἡ νὰ κατεβάσουν τὴ γροδιά, ποῦ θὰ ἦντουσαν τὰ πόδια τὰ φτερωμένα, τὰ πόδια τὰ ἀφθαστα εἰς τὸ τρέξιμο καὶ τὰ ἀσύγκριτα εἰς τὸ πῆδημα. Σὰν νὰν τὴν ἔχῃ δομένη παλάμη ἄγνωστη, ὅπου νὰ προμελέτησε τὸ χτύπημα, ποῦ νὰ ἐπροσχεδίασε τὸ ἄδικο, τ' ἄρπαξε, χέρια καὶ πόδια, καθὼς κατέβηκε, ἡ βαρεῖα πληγὴ, καὶ λείπουνε παρμένα. Ὅλο τὸ ἄλλο του τὸ σῶμα, ἀπείραχτο καὶ ἀνέγγιχτο καὶ ἐμψυχο, παρουσιάζετ' ἐμπρός σου, μονομιᾶς, σὰ νὰν τοῦ χάρισαν, λὲς δὲν ἐπέρασε ἀκόμη στιγμή, τὸ δῶρο τῆς ὑπαρξῆς, σὰ νὰ ἐφύσηξαν μέσα του, λὲς καὶ δὲν εἶναι στιγμή ἀκόμη, τὴν πνοὴ τῆς ζωῆς. Ἀπὸ τὰ σκέλια ἔως εἰς τὰ μαλλιά, ἀπὸ τὴν κορυφὴ ἔως τὰ ντικλίνια, τίποτα δὲ θολώνει τὸ φάνταγμα τοῦ θαυμαστοῦ του κορμιοῦ, τίποτα δὲν ἀτιμάζει τὴ μαγικὴ του τὴν ὄψι, τίποτα δὲν ντροπιάζει τὴν ὄψι του τὴ λαμπρή. Οὔτε τὸ μικρότερο τρίψιμο οὔτε τὸ ἀπλούτερο ράγισμα, οὔτε τὸ ἐλάχιστο χάλασμα, δὲ ζημιώνει καθόλου τοῦ παλληκαριοῦ τὴ θωριὰ ποῦ σὲ θαμπώνει. Ἀλλὰ τῶν μπράτσων του ἡ πληγὴ, μὰ ἡ πληγὴ τῶν μεριῶν του, προβάλλει καὶ χάσκει, ἀσπλαχνη, φρικτὴ, καὶ κόβει μὲ κακία στὴ μέση τὸ κατάλευκ' ὄνειροφάντασμα, καὶ ξυπνάει τὸ μάτι ἀξαφνα ἀπ' τὸ μεθῶσι του τὸ γλυκό. Θάλαγες πῶς μοῖρα κρυφὴ, θάλαγες πῶς ἐκδίκησις μουσικὴ, ποῦ ἡ ἐφθόνησε ἡ ἴδια τὸ τέλειο, τὸ μοναδικὸ τὸ κορμί, ἡ θέλησε νὰ δουλέψῃ τὸ ἄγριο μῖσος ἐχθροῦ ζηλιάρη, ἐπίτηδες ἀπλωσ' ἀπάνω του τὸ βαρὺ χέρι τῆς, τὸ χέρι τῆς τὸ ἀλύπητο, κ' ἐπίτηδες τ' ἄφηκε ἀνέγγιχτο τ' ἄλλο, κ' ἐπὶ τῆς τοῦκοψε μονάχα τὰ ἄκρα του, γιὰ νὰν τοῦ πάρῃ τὴ δύναμι νὰ κινιέται, γιὰ νὰν τὸ κάμῃ ν' ἀπομείνῃ νὰ σέρνεται, τὸ φτωχό, πεντάμορφο μὰ κολοδωμένο, γιὰ νὰν τὸ κάμῃ νὰ βλέπῃ, ὡσάν κατάδικος, τὸν ἑαυτὸ του παράλυτο, γιὰ νὰν τὸ κάμῃ νὰ παρασταίνῃ ἀντάμα καὶ τὴ μεγαλήτερη ἀσχήμια. Καὶ ὁ νέος, κοίτεται τώρα, ἔτσι, ἐκεῖ πέρα, δίχως νὰ μπορῇ οὔτε στὰ χέρια του νὰ βασταχθῇ οὔτε στὰ ποδάρια του νὰ στηρίξῃ, δίχως νὰ μπορῇ νὰ σταθῇ ὀρθός, δίχως νὰ μπερῇ νὰ σηκωθῇ, σὰν σακάτης σὲ κρεβάτι ἀρρώστιας. Τὴν ἀσπράδα τὴν ἀγγιχτὴ τοῦ κορμιοῦ του, θλιβερὰ ἀγκαλιάζει, ἡ μυρτίλα τοῦ ξύλου, ποῦ εἶν' ἀπλωμένος, κ' ἀποκάτου του

Ένα ψηφίο φανερόνει τη σειρά που τὸν ἔχουν βαλμέ-
νον. Ἀπὸ τῶν παραθυριῶν τὰ ἀψηλὰ τζάμια, πέφτει
χάμου, θαμπὸ τὸ φῶς, καὶ σκορπίζει πένθιμη λάμψη.
Γύρω-τριγύρω του, συντροφία του εἰς τὴν συφορὰ
του, σὰ νὰν τὰ σώριασε, ἡ ἴδια μοῖρα, κι' αὐτὰ κει-
πέρα, παρόμοιαις κατάραις θύματα, ἄθλια χαλάσματα
τῆς ζωῆς, ὅπου γυρεύουν ἡσυχίαν ἀπὸ τὰ πάθη,
λείψανα τέτοιαις τύχης, ὅπου βρῆκαν λιμάνι γιὰ νὰ
φύγουν τῆς μπόρας, νὰ γλυτώσουν τὰ βάσανα ταραγ-
μένης ὑπάρξεως, μὲ τὸν ἴδιον τρόπο, ἀπαράλλαχτ'
ἀπάνω στὰ ξύλινα, ἀπάνω στὰ μαύρα στηρίγματα
τους, σὰ σὲ κρεββάτια ξαπλώνονται, γεμίζουν ὄλον
τὸν τόπο, κοφοπόδαρα, ἡ κουλά, ἡ ραγισμένα, ἡ μι-
σοσπασμένα, ἡ κατασπασισμένα, σὰ σὲ νοσοκομείου
ζωγραφιά, λὲς κι' ἀκαρτεροῦν τὸ χειροῦργο γιὰ νὰ
ἰδῇ τῆς πληγῆς τους, ἕνα σωρὸ κι' ἄλλα κορμιὰ σὰν
αὐτόν, ὡτὰν αὐτόν κι' ἄλλα κουφάρια ἕνα σωρὸ.
Μέσα στὴν κρύα τὴν σάλα, τὴν στρωμένη μὲ πλάκες,
ἡ σιωπὴ εἶναι ἀπόλυτη, ἀνέκφραστο παράπονο βρ-
σιλεύει. Καὶ μισοπεσμένο στὸ δεξιὸ του πλευρὸ, γέρ-
νοντας ζερβὰ λίγο τὸ κεφάλι, τὸ παλληκάρι τὸ
ώρατο, φαίνεται σὰν νὰ βλέπῃ τὸ ἴδιο του κορμί,
καὶ σὰν σύννεφο λύπης, ποὺ μόλις διακρίνεται, νὰ
σκεπάζῃ τὴν καλὴν του μορφή, τὴν παλληκαρῖσιν
καὶ τὴν γλυκειά. Ἀχ, δὲν ἔφανταζότανε, ποτὲ βέ-
βαια, αὐτὴν τὴν τύχη, ἔταν, λεθένης καμαρωμένος,
ἐσυργιανόσας εἰς τῆς στοῆς καὶ στὰ γυμναστήρια
τῆς παλαιᾶς πόλεως τὴν ἀνεκδιήγητη δόξα τῶν
ἀψευγαδιάστων μελῶν του. Ἀχ δὲν ἔφανταζότανε βε-
βαια αὐτὴν τὴν τύχη, ἔταν, στεφανωμένος ἀγωνι-
στής, ἔρριχνε τὸ λιθάρι στὸ Στάδιο. ἢ ἐνικνεῖτο στὸ
πάλαμα, ἢ ἐκουθέντιαζε μὲ τοὺς φιλοσόφους, ἢ ἀνέ-
βαινε στὴν Ἀκρόπολι, μπροστὰ-μπροστὰ στὰ ἱερὰ
πανηγύρια. Δὲν ἔφανταζότανε ποτὲ βέβαια αὐτὴν
τὴν τύχη, ἔταν ἔβγαине ἀπ' τὰ χέρια τοῦ γλύπτη
του, ἔταν ἀστραφτε μέσα στ' ἀργαστήρι του, ἀπο-
κάτου ἀπ' τὸν δάανοιχτο οὐρανὸ τῆς Ἀθήνας, ἀπο-
κάτω ἀπ' τοῦ ἡλίου τὴν ἀσκίαστη λάμψη, ἀνατρι-
χιάζοντας ὄλος ἀπὸ δύναμι κι' ἀπὸ ἀντρεία. Καὶ δὲν
ἔφανταζότανε, — ἄχ, ποτὲ βέβαια! — αὐτὴν τὴν τύ-
χη, ἔταν, θνητὸς αὐτός, ἔδλεπε νὰν τὸν στηλόγουνε
στὸ ναὸ, γιὰ νὰ παραστήσῃ τοῦ Ἀπόλλωνα ἢ τοῦ
Ἑρμῆ τὸ ἀθάνατο εἶδωλο. Καὶ σὰν νικημένος πο-
λεμιστής, μὲ σπασμένα τὰ πόδι' ἀπὸ τὸ γόνατο, μὲ
κορμμένα τὰ χέρι' ἀπὸ τὸν ἄγκωνα, εἶναι ξαπλωμέ-
νο, ὀλόβολο, ἀπάνω στὸ ξύλινο στηρίγμα του. Ἀκί-
νητο, μὲ τὰ μάτια του σταθερά, θάλεγε θυμῶς πῶς
τριγυρνᾷ τὸ βλέμμα του, ἀπὸ τοὺς ὄμους του τοὺς
νευρώδεις εἰς τὰ τορνευμένα του τὰ μεριά, ἀπὸ τὴ
λυγερή του τὴ μέση εἰς τὸ φούσκωμα τῶν στηθῶν
του, ἀπ' τὴν τρεμάμενη, τὴν ἀνθισμένη σάρκα τῶν
πισινῶν του στὸ θεῖο βασίλειο τῆς γυμνῆς νεότητος
του. Καθὼς σκύδει ἀλαφρὰ τὸ λαιμὸ του, λὲς κ' ἔξε-

τάζει μονάχος του τὸ σῶμά του, καὶ μελετᾷ τοὺς
μυῶνές του καὶ σπουδάζει τὸ φικιάσιμό του. Καὶ
κᾶπου-κᾶπου, στὸν κρυφὸ του περίπατο, τὸ βλέμμα
του φαίνεται, σὰ νὰ καρφώνεται, βαρὺ, βαρὺ, καὶ
εἰς τῶν γονάτων του τῆς ἀπότομης λαθωματιῆς, καὶ
εἰς τῆς σκληρῆς τῶν ἀγκῶνων του τῆς πληγῆς. Κι'
ἂν τὸν κυττάξῃ ὥρα πολλή, πολλή, πεσμένον ἔτσι,
μὲ τῆς λύπης τὸ σύννεφο τὸ ἄφαντο, ὅπου σκεπάζει
τὸ μέτωπό του, θαρρεῖς πῶς ἐτι, — τάχα μανάχα σὲ
γελάει τὸ μάτι σου; —, σιωπηλὸ δάκρυο λαμποκο-
πᾷ κᾶπου-κᾶπου, μέσ' ἀπ' τὰ πέτρινα ματό-
φυλλά του . . .

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Γράφετε σύντομα καὶ καθαρογραμμένα γράμματα.

Γιὰ τὴν ὥρα, ὁ «Νουμᾶς» μένει δίχως
γραφεῖο. Προσωρινὸ γραφεῖο του εἶναι τὸ
Poste Restante τοῦ Ἐξωτερικοῦ καὶ τὸ Ἀθη-
ναϊκὸ Βιβλιοπωλεῖο X Ἰ'ανιάρη καὶ Σια ὁδὸς
Σοφοκλέους 3, ὅπου μποροῦν ὅσοι θέλουν ἀπὸ
τοὺς κ. κ. συντρομητὲς τῆς Ἀθήνας νὰ πλε-
ρῶνουν τὴ συντρομή τους, παίρνοντας ἀπό-
δειξη ὑπογραμμένη ἀπὸ τὸ Διευθυντὴ τοῦ
«Νουμᾶ». Στ' «Ἀθηναϊκὸ Βιβλιοπωλεῖο»
ὑπάρχουν καὶ περασμένα φύλλα τοῦ «Νουμᾶ».

— *Μάγο*. Μὴν κακιάνεις, ὅ,τι εἶναι καλὸ ἀπὸ τὰ παι-
γνιδάρικα τραγούδια σου θὰ δημοσιεύονται. Δὲ θὲς καὶ
λόγου σου νὰ δημοσιεύονται μονάχα τὰ καλὰ; — κ. Δ.
Πομ. Θὰ δημοσιευτεῖ. Ἀφοῦ τόσο σὲ τρομάζει ἡ «Σελίδα
γιὰ τοὺς νέους», θὰ ἰδρῶσιν ἀργότερα καὶ μιὰ «Σελίδα
γιὰ τοὺς γέροντας» καὶ ἄλλη μιὰ «Σελίδα γιὰ τοὺς μεσόκο-
πους», γιὰ νὰ μένουν ἔτσι ὅλοι ἱκανοποιημένοι. — κ. Κ.
Οὐρ. Ἀπὸ τὸ «Πνέμα» σου ἡ πρώτη στροφή μᾶς κατα-
μάγεψε.

Ἐνα φάσμα πινύφηλο, θεῖο,
μὲ γραμμὲς ἀκαθόριστες λάγνες
καὶ μὲ ὄψη παρήγορου ἀστέρου
ν' ἀνεβλίνει ἀγάλλιο
σ' ἕνα κόσμον, σὲ ἄλλο πλανήτη . . .

— κ. *Κυρ. Δαν*. Τὸ «Ἔϊτανε» ἔχει κάπια καινούργια κι'
ἀσυνήθιστη πνοή, μὰ θάθελε περισσότερο δούλεμα. Τὸ
ἄλλο πολὺ καλὸ καὶ δημοσιεύετε. — κ. *Κατσου*. Λό-
χος ἀσυρματιστῶν. Σμύρνη. Σὲ παρακαλοῦμε νὰ μᾶς γρά-
ψετε γιὰ νὰ κανονίσουμε τοὺς λογισμούς μας. Περνώντας ἀπὸ
τὴν Ἀθήνα μᾶς ἀφίστε σημειωμὰ σου πῶς θὰ μᾶς ἔγραφε,
μὰ ἀκόμα γάρθῃ τὸ γράμμα σου ! !